

Opkomst en neergang van kleinere klinieken

Ter gelegenheid van het 160-jarig bestaan van het Sint Elisabeth Hospitaal wijdt de Napa enkele artikelen aan de medische wereld op Curaçao tussen 1816 en circa 1930. Vandaag: kleine klinieken. Dit is de laatste aflevering in de historische medische serie.

Tekst: **Jeannette van Ditzhuijzen**

Behalve de kliniek voor besmettelijke geslachtsziekten kende Curaçao vanaf 1911 het 'Sanatorium Curaçao' dat gerund werd door dokter Philip de Haseth Möller. De kliniek, compleet met operatiekamers, was gevestigd in het pand van het Maritiem Museum op Scharloo, maar het officiële adres luidde Werfstraat 2. Volgens de Curaçaosche Courant was het 'ondergebracht in een ruim en luchtig gebouw, vroeger gebruikt als woonhuis en thans naar de eischen des tijds ingericht als een ziekenhuis en voorzien van een uitgebreide collectie moderne instrumenten en andere benodigdheden'. Het Sanatorium bestond tot 1923, toen De Haseth Möller naar Nederland vertrok.

Groene Kruis

Op dat moment was Sanatorium Het Groene Kruis er al, een initiatief van dokter Carl Anton Zeppenfeldt. Het was bedoeld voor Curaçaose naars die niet afhankelijk wilden zijn van het rooms-katholieke Sint Elisabeth Gasthuis. Een eerste gift van 300 gulden kwam van de Portugees-Israëlitische Gemeente. Dit ziekenhuis werd op 7 juli

1917 geopend in een nieuw pand aan de Rembrandtstraat, maar was financieel geen succes. Al snel werd geopperd dat de Shell het maar zou moeten overnemen. Het overgrote deel van de patiënten in het Sanatorium lag daar namelijk op kosten van het oliebedrijf.

In 1928 kwam het Sanatorium de facto in handen van de Shell, dat het als bedrijfs-hospitaal gebruikte. Omdat er vanwege de vele Shell-employés eigenlijk altijd plaatsgebrek was, werd het ziekenhuis uitgebreid en kwam er een nieuw operatiecomplex. Bedrijfsarts Hendrik Hubenet en vanaf 1933 chirurg Jops Hugenholtz opereerden in dit ziekenhuis.

Maar het plaatsgebrek bleef. In 1937 stonden particuliere protestante zieken regelmatig op een wachtlijst omdat de bedden ingenomen waren door Shell-patiënten. De bouw van een gepland nieuw ziekenhuis kon door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog geen doorgang vinden. Dus volgden opnieuw een verbouwing en modernisering. De gediplomeerde verpleegsters kwamen uit Zwitserland, Argentinië, Suriname en van de Bovenwin-

den. Lokaal was er namelijk nauwelijks animo voor het beroep van verpleegster.

Barakken

Om het toegenomen aantal patiënten te herbergen – de Shell kreeg tijdens de oorlog nog meer werknemers – werden tussen 1943 en 1944 twee barakken gehuurd van het Amerikaanse leger. Een verdere uitbreiding van het Sanatorium was in 1947 nodig, omdat ook familieleden van werknemers werden opgenomen. Er kwamen onder meer een kraamafdeling, een kinderafdeling en een zusterhuis. Was er in 1917 plaats voor veertig bedden, na alle uitbreidingen had het ziekenhuis 180 bedden.

Toen het vanaf de jaren zestig minder goed ging met de Shell, nam het aantal patiënten weer af. In 1968 nam het Sint Elisabeth Hospitaal het ziekenhuis over om het als een dependance te gebruiken. Tegenwoordig is verslavingskliniek Brasami hier gevestigd.

Thelma-kliniek

Twee onbekendere klinieken mogen niet ongenoemd blijven, al dateren ze van (ver) na 1930. De Thelma-kliniek, in 1935 opgericht door oogarts en chirurg Pieter Hendrik 'Gungu' Maal, was gevestigd in het huidige Avila Beach Hotel. De kliniek telde twintig bedden en beschikte over een volledig uitgeruste operatiekamer. Er werkten voornamelijk Nederlandse gediplomeerde verpleegsters. Gungu Maal verrichtte ook huidtransplantaties en zou oog- en huidpatiënten persoonlijk met het vliegtuig van de Bovenwindse eilanden hebben opgehaald. Zijn broer, de keel-, neus- en oorarts Willem Pieter Maal, opereerde eveneens in dit ziekenhuis.

Maar financieel kon het niet uit en op 1 november 1942 sloot de Thelma-kliniek. In

Sanatorium jaren 60.

februari 1949 opende Gungu Maal in hetzelfde pand het Avila Beach Hotel met (toen) achttien bedden.

Polikliniek

Ook minder bekend is de polikliniek voor oogheelkunde, neurologie en keel-, neus- en oorartsen. Deze kwam in oktober 1972 aan de Van Leeuwenhoekstraat 15, schuin tegenover het Curaçaosch Museum en het quarantainegebouw.

Volgens de Surinaamse oog-

arts Jules van Bochove, die in opdracht van de overheid deze eerste oogheelkundige polikliniek voor overheidspatiënten heeft opgezet, zou het langgerekte pand begin twintigste eeuw zijn gebouwd als quarantainegebouw voor de lokale bevolking. Het gebouw aan de overkant was immers voor militairen bedoeld. Nadat in 1976 de 'poli nobo' van het Sint Elisabeth Hospitaal was geopend, verhuisde in 1981 ook deze polikliniek daar naartoe.

25 SEPTEMBER 1911
OPENING VAN HET
SANATORIUM „CURAÇAO”
DIRECTEUR: PH. F. de Haseth Möller
ADMINISTRATIEUR: Jacob T. de Pool
SCHARLOO - WERFSTRAAT No. 2 - TELEFOON No. 6.
Het Sanatorium wordt ter beschikking gesteld van Heeren Medici en het publiek in het algemeen.
Kamers 1ste en 2de klasse en bedden 3de klasse, alles beantwoordende aan de door de hygiëne gestelde eischen.
OPERATIEZALEN
COMPLEET STEEL INSTRUMENTEN.
LABORATORIUM
voor Chemisch, Pathologisch, Pathologisch-anatomisch en bacteriologisch onderzoek.
REACTIE VAN WASSERMANN.
RÖNTGEN-DIAGNOSTIEK EN THERAPIE.
ELECTRO-THERAPIE.

Carl Anton Zeppenfeldt (1853-1918)

We lezen voor het eerst over Carl, wanneer zijn vader Willem Anton in 1874 aankondigt dat hij zijn zoon als 'Compagnon in zyne Apothekersaffaire heeft aangenomen'. Het betreft de Stads-Apotheek aan de Waterkant in Otrobanda, die Willems vader, ook Carl Anton, in 1820 was begonnen. In 1885 werd Carl 'toegelaten tot de uitoefening der genees-, heel- en verloskunde in deze kolonie' en een jaar later werd hij gouvernementsgeneesheer op St. Eustatius. Kennelijk had hij op Curaçao de opleiding tot (scheeps)chirurgijn gevolgd. Pas in 1894 vertrok hij naar Nederland waar hij in juli 1895 voor zijn theoretische examen geneeskunde slaagde. Daarna werd hij in Utrecht 'als gouvernementsgeneesheer in Nederlands West-Indië' meteen toegelaten tot het praktische examen. Een jaar later al had hij zijn officiële dokterspapieren en keerde hij met zijn vrouw terug naar Curaçao. Zeppenfeldt was vervolgens armendokter voor het 3e, 4e en 5e district tot 1912, toen hij 'op zijn verzoek, wegens fysieke ongeschiktheid voor den dienst' eervol ontslagen werd. Hij zette zich daarna in voor het Sanatorium Het Groene Kruis en was tot zijn dood in 1918 lid van de Geneeskundige Raad.